

מסורת הש"ס

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יג.

עין משפט
נר מצוה

כז א מ"י פ"ד מהל'
מקוהות הלכה א פסג
עשין דמת טושי"ג י"ד פ"י
לא פס"ג י"ד
כח ב מ"י פ"ד מהל'
עומתא אולתן הלכה
ב:
כט ג מ"י פ"ב מהל'
גלס הלכה א:
ב:

תורה אור השלם

1. והג הקציר בכורי מעשיך אשר תורע בשדה והג האסף בצאת העצה באספק את מעשיך מן השדה שמת כב טו דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי הבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם עמר ראשית קצירכם אל הבית; ויקרא בני ישראל מעבור הארץ מן המערה הפסח מצות וקולו בעצם היום ההוא יהושע ה' יא
2. והגם עלו מן הירדן בעשירי לחדש הראשון והגו בגלגל בקצה מורה יהושע ד טו
3. וישע הקבא אלו ברוצו ואין עמוד לקולו והעמד בארץ הצבי וקולו ביהוה; דניאל יא טו
4. הג הסבת תעשה לפי שבעת ימים באספק מנצח ומקציר; דברים טו יג
5. והצויה את ברתים לכס בענה וישעית ועשת את התבואה לשלש השנים; ויקרא כב כא

רבינו חננאל

שנאר והג האסף בצאת השנה, וקיימא לן דהאי אסף קציר הוא, וכן פירשו, כל קציר הנקרא בתג הסוכות בצאת השנה, כלומר מן השנה הישנה הוא חסוב, וקיי [והוא] לרבנן כלי תשובה, שנקצרת בתג הסוכות, כדכתיב שהביאה שלש לפני ראש שנה, וקרי ליה בצאת השנה, ואמרין וכו' קים להו לרבנן בין פחות שליש שלישי, וספקין לא חזקי והפקי נשפן לבר מהילכתא, כלומר, אין לאדם להוציא עצמו מן ההלכה, ולקרקע אין יתכן דבר זה, דהא כל מידות חכמים כן דן כמי' סאה הוא טובל במי' סאה חסר קורטוב אינו טובל, פ"י קורטוב, אחד משמטה בשמטיות וכו' יכול אדם לעבור בתחתי' (פסל) ורטל מים שאין שיצור המקור, אם חסור חלק אחד משמטה בשמטיות, וכן בכביצה מטמאה מומת אובלים כול', אלמא קים להו בבתי כוליה, שיש לפחות משליש ימי קיום להו, ואמר ר' ירמיה לבידק ולפירושי האי סברא דקיס להו לרבנן בין שליש לפחות משליש, מן העומר שהקריבו ישראל בנימיתן שראון, שאמר ר'אבה מעבור הארץ הפסח מצות וקולו בעצם שמי' מרכיבים ממחרת הפסח, דוקא ממחרת

אלא מאי אסף קציר. אבל מכל מקום פשוט דקרא חג הבא בזמן אקופה א': וקרי' ליה בצאת השנה. מ"מ כהני קרא לחודיה לא סגי אי לאו צמועד שנת השמטה כהג הסוכות: חסר קורטוב. אחד משמטה בשמטיות כדאיתא בפרק המוכר את הספינה (ב"ב 5). ומדה הפסחה נקט ולא דוקא לפיכך פחות מכלן ואפילו חסר טיפה אינו טובל: ולא קציר נבדל. ואף על גב דירושא היא להס מאבותיהם כדאיתא בע"ז פ"ק ר"י ישמעאל (דף ג'): דלמר רחמנא ואשריהם משפרון בנש מנדי ירושה היא להס מאבותיהם ואין אדם חסר דבר שאינו שלו מ"מ יש לו כמה שזע ומ"מ (י"א) ויקי' ההס שפיר משום אשרות שמדורות הראשונים:

דאקריבו עומר והדר אבוא.
הקשה ר' אבהו אן עורא הא ממחרת הפסח היינו ט"ו הנשטט ב"ד כדכתיב צמטת מפסי ממחרת הפסח ילאו בני ישראל ביד רמה וזה היה בט"ו והשיב לו ר"מ דה"ק קרא ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח כלומר מן היסן מלות וקולו דהוא חדש אכלו בעצם היום הזה דהיינו ט"ו דאקריבו עומר והדר אכול וה"ק אשכחן ט"ו דאקרי בעצם היום הזה כדכתיב ולתס וקולו וכרמל לא תאלכו עד עגס היום הזה ו"אית ואמחי אלעריך למכנש שאלכו מן היסן הא פשיטא דמלות אכלו גלילה הראשונה וש' לומר דהיהו אכילה לא חשיבה דקני כזית להכי אתא קרא למימר דעיקר אכילה היום מן היסן ואתא קרא לספר שזכו של מן דמתי (ו) ולא היה עוד לבני ישראל מן דלמתינן כמדורש משל למינק שאלכו פת שפורין מפני שאין לו פת חסר ומקודס לכן היו יכולין ללכול מן היסן כשעלו מן הירדן נעשור לחדש אלא שזמן היו מפליס יומר כל זמן שלא פסק להס ומיכו קשיא דכמוספסא דסוטה (פ"א) ופ"ק דקדושין (דף נח. נט) אמרין שהיו מסתפקין בזמן שצבליהם עד ט"ו בניסן דכתיב וישנות המן ממחרת כאלס מעבור הארץ שמע מינה משאלכו חדש פסק וק"ל דט"ו נמי קרי ממחרת הפסח לפי שהוא יום ממרת אכילתו דנאלכל בליל ט"ו ופ"י שני דמלה צירושלמי פלוגתא היא דלמורא והכי איתא ההס ר' יונה צעא קמיה דר' ירמיה צעא שנכסו ישראל לארץ ומלאו קמה להם מהו

שנתא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון למה אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו קורה מעתה ואפילו חטין צבליה כן אתו אומרין לא אכלו ישראל מנה בלילי הפסח א"ר יונה מאן דנפקתי תמית דלא א"ל שנייה היא שמלות עשה דוחה לית על דעת ר' יונה דלמר מלות עשה דוחה לית אע"פ שאינו כחזו נלדה ניחא על דעת ר' יוסי דלמר אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלא א"ר כחזו נלדה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וכרבי ישמעאל דל"ר ישמעאל כל ביאות שנאמר בצורה לאחר י"ד נאמרו שזע שנכשו ושזע שחלקו המיב ר' בון רב כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו בע"ז המיב ר' אלעזר בר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל לאו צממשה עשר ילאו: וזוה"ב הקריבו. משמע דלי לא הקריבו היו אסורין לארץ, שאמר ר'אבה מעבור הארץ הפסח מצות וקולו בעצם שמי' מרכיבים ממחרת הפסח, דוקא ממחרת

ודלמא לא עייל כלל. ואפילו לא התחילו להכניס בשביעית קאמר רחמנא מלות שביעית למשך ליסורה עד חג הסוכות מלמרוש ולקזור: לא ס"ד. דלמתי קרא אלא כשהביאו שלש דמוכה קרא אחרניא: וזג האסף בללס השנה מאי חג האסף אילימא. דההוא עס סוכות ומשום דכא בזמן אסופה למה לי דכתיב נדר קרא חרי וימי לא כתיב בהוא קרא גופיה באספק את מעשיך: אלא מאי אסף קציר. וה"ק ומג אשר הוא באספק את מעשיך מן השדה אסף אשר אתה קאזר בו אינו משנה הנכנסת אלא משנה היואלת ולמך כלן שקצירי המג הויך אשר שנה שצברה וקיס להו לרבנן שאמרו הנובחה אחר שלש דלל תנובה שנקצרת כהג בידוע דלל תנובה שלש לפני ר"ה: וקא קרי ליה בללס הסנה. שהיא משנה היואלת אלמא תנובה אחר שלש: וקיס להו לרבנן. בתמיה ובי בקיאלן הן גטיב דגדול תנובה לדעת שאין תנובה ראויה לקזור כהג א"ר הביאה שלש בשנה שצברה: לא פסיק נשפך כר מהלכסא. לפסקא צעיעור חכמים: כל מדוס כך הוא. מלוממנת: חסר קורטוב. מדה קטנה מחד אחד מח' בשמטיות בללו: כביצה (א) אובליס. וקיס להו לרבנן (א) שזין בית הנליעה מחזיק לא פחות ולא יומר מצית מרגעולת ומתיב ענומלת אובלין (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל אוכל האוכל צבת חמת: שלש עשמים על שלש עשמים מעשמים מדרס. שיערו חכמים כשעיעור היה ראו לשיבה: לאו מילתא היא דלמתי. שהקשתי לומר וקיס להו רבנן בני שלש לפחות משליש דודאי קיס להו: דעייל ביד נכרי. שנמשל עד שלא צאו לארץ: קריכס. דלשית קריכס ומשורא לקזור היא קרויה קציר: ממחרת פסח. הוא יום הקרבת העומר ממחרת יום הראשון של פסח: ודלמא עייל ולא קיס להו. מסקנא דמילתיה דר' ירמיה הוא ולי ס"ד לא קיס להו דלמא עייל בני נכרי ולא הוא קיס להו: ה"ק. בני תנובה הנקצרת כהג: קיס להו. שהביאה שלש לפני ר"ה: ודלמא לא עייל כלל. דקאי עד שמבלל ממנובה הביאו: התחילה לישל כלל וממנו הביאו: ארץ לבי. מן צבי קל כרגליו מכל החיות אף א"י קלה לבשל פירומיה מכל הלריות הכי מפרש לה כהגם כעונות בפרק בתרא (דף ק"ב). מי מליס אמרס דהאי אסף קציר. דקאמרת

גליון הש"ס
נב' וקיס כ"י. ע"י יוחא ט"ט
ע"ל: ש"ס לא תחיק כ"י.
סוקט טו כ"ב: ש"ס אלא
קיס להו ח"ג קיס להו.
מחיה ל' דלך כונה ה' ה' ה'
לגלי שלח לוי הפסחה
קודם ר"ה אלא עשה
שקולרס אחת נכוסת
ונחל לרין מרין כלל
דלל עקצרת בתג תנובה
שלש קיס ר"ה שנה ולי
דלל קיס להו כיק כלל
משפטי סאה דנשפלו לארץ
להו להטוטה שערין לא
הביאה שלש וזה קיאלין
מה סאה נלחית עין. וזה
טה והו קיאלין מקמי
תמתי' השמטה דלל תנובה
שלש עשמים דלל תנובה
שלש קיס ר"ה וזה קיס להו
הישען דשחא תנובה שלש
א"ר כר דסא קיאלין:

גליון הש"ס
נב' וקיס כ"י. ע"י יוחא ט"ט
ע"ל: ש"ס לא תחיק כ"י.
סוקט טו כ"ב: ש"ס אלא
קיס להו ח"ג קיס להו.
מחיה ל' דלך כונה ה' ה' ה'
לגלי שלח לוי הפסחה
קודם ר"ה אלא עשה
שקולרס אחת נכוסת
ונחל לרין מרין כלל
דלל עקצרת בתג תנובה
שלש קיס ר"ה שנה ולי
דלל קיס להו כיק כלל
משפטי סאה דנשפלו לארץ
להו להטוטה שערין לא
הביאה שלש וזה קיאלין
מה סאה נלחית עין. וזה
טה והו קיאלין מקמי
תמתי' השמטה דלל תנובה
שלש עשמים דלל תנובה
שלש קיס ר"ה וזה קיס להו
הישען דשחא תנובה שלש
א"ר כר דסא קיאלין:

דהאי אסף ימירא למידרשיה לשון קציר הוא: והא כביב. צעלמא באספק מנצח ומקציר: ואמר מר. שלמך הכחזו לעשות ספק של כוכה בפסולת גורן ויקב כגון קשין חמורות דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ והאי חג האסף נמי דקאמרת ימירא הוא משום דכתיב גבי באספק את מעשיך לאו ימירא הוא אלא זהו עס החג על עס צלאת השנה באספק מעשיך בזמן שהלכס אסף אל הבית תנובה בשדות: הא מילתא הוה בידן. היינו סבורין שנלמוד מכלן שהתנובה אחר שלש: ואפ"ר חגיגה שדא ביה נגא. לומר דהאי אסף שפיר משמעה בלישא דקרא ולא ימירא הוא: ועשם אס הפסחה לשלש השנים אל קצירי לשלש אלא לשליש. שעשמה כשהיא שלש בישולה: לגופיה

כל היום ודלמא כ"מ' דמנחות פ' ר' ישמעאל (דף סח. סט) דלף בזמן שזמנ"ק קיים האיר המזרח ממיר: ה"ל ארץ צבי. ובתמיה יומי קא מלו והא דלמר לעיל תנובה שנקצרת כהג בידוע שהביאה שלש לפני ר"ה לענין שנתא ראויה לקזור אינה ממחרת להמשל כהמשל יומי אכל הכל עומר דמתי' (ויקרא ג) כרמל כן ומלא (ו) ועוד דלמר גמר ביסולה ממחרת אותן שצדות כדי שתמשל ישה כדמשמע גבי (ר"ב) צב' איהו נשך (ב"מ עד):

הפסח הוא דאכלו, אחר שהקריבו העומר, אבל מקודם לכן לא אכלו, ואי אפשר להביא העומר והקריבו פמה שהביא שליש בני יוד, אלא פמה שהיה בעת שזכרו ישראל לארץ פחות משליש, ואחר כך נתחלה אלא קיס להו, תנח"ו. ויילמא לא עייל כלל. ש"י שאי עשת התבואה כלום ביד הגנים אלא אחר דנכנסו ישראל לארץ נעשת שליש ומקודם לכן וכן היה. גם זו הרוקיא שדוקקתו כי כל תבואה שהביאה שליש לפני ראש שנה מן השנה שצברה היא חשובה, מהאי קרא והג האסף בצאת השנה, ואוקינשו מאי אסף קציר, דהאר ר' תנח"ו וידא בה כ"ג, כלומר חתכו כחתיבת אילן בגורן. ושפשתה מהא דתנ"י ר' נתן בן יוסף אומר מה חיל ועשת את התבואה לשלש השנים.